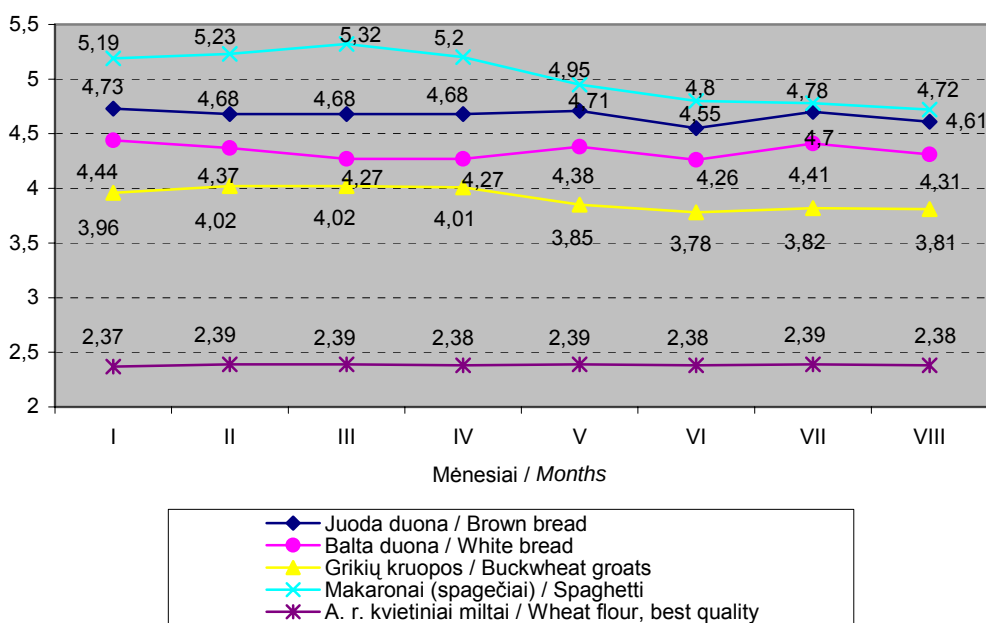

GRŪDAI / GRAINS

Dr. Vidmantas BRADŪNAS,
LAEI Produktų rinkotyros skyriaus
vyresnysis mokslo darbuotojas, vidmantas@laei.lt

Pagrindinių grūdų produktų, išskyrus aukščiausios rūšies kvietinius miltus, mažmeninės pardavimo kainos Lietuvos prekybos centruose nuo šių metų gegužės mėnesio pradėjo mažėti (1 pav.). Nuo metų pradžios atpigo juoda duona – 2,5 proc., balta duona – 2,9 proc., grikių kruopos – 3,8 proc., makaronai (spagečiai) – 9,1 proc.

1 pav. Grūdų produktų kainos prekybos centruose 2009 metais, Lt/kg
Figure 1. Prices of grain products in supermarkets in 2009, Lt/kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Vilniuje 2009 metų birželio mėnesį balta duona skrudinti buvo tik 3,1 proc., makaronai (spagečiai) – 6,3 proc. pigesni, o aukščiausios rūšies kvietiniai miltai kainavo tiek pat, kaip ir prieš metus (1 lentelė). Rygoje per minėtą laikotarpį spagečiai pabrango 9,6 proc., o aukščiausios rūšies kvietiniai miltai 0,4 proc. atpigo, bet jų kaina buvo 10,7 proc. didesnė nei Vilniuje, o balta duona skrudinti per tą patį laikotarpį atpigo tik 3,6 proc., tačiau vis tiek buvo 34,4 proc. pigesnė nei Vilniuje. Varšuvoje per tą patį laikotarpį atpigo balta duona skrudinti – 25,1 proc. ir aukščiausios rūšies kvietiniai miltai – 24,6 proc. ir buvo atitinkamai 3,7 proc. ir 34,4 proc. pigesni nei Vilniuje. Tenka pastebėti, kad grūdų produktai daugelyje valstybių sostinių, išskyrus Berlyną, Stokholmą ir Helsinkį,

žymiai pigesni nei Vilniuje, nors maistinių kviečių kainos labai panašios. Darytina prielaida, kad Lietuvoje aukščiausios rūšies kvietinių miltų mažmeninių kainų nemažėjimo priežastys slypi prekybos sektoriuje.

1 lentelė / Table 1

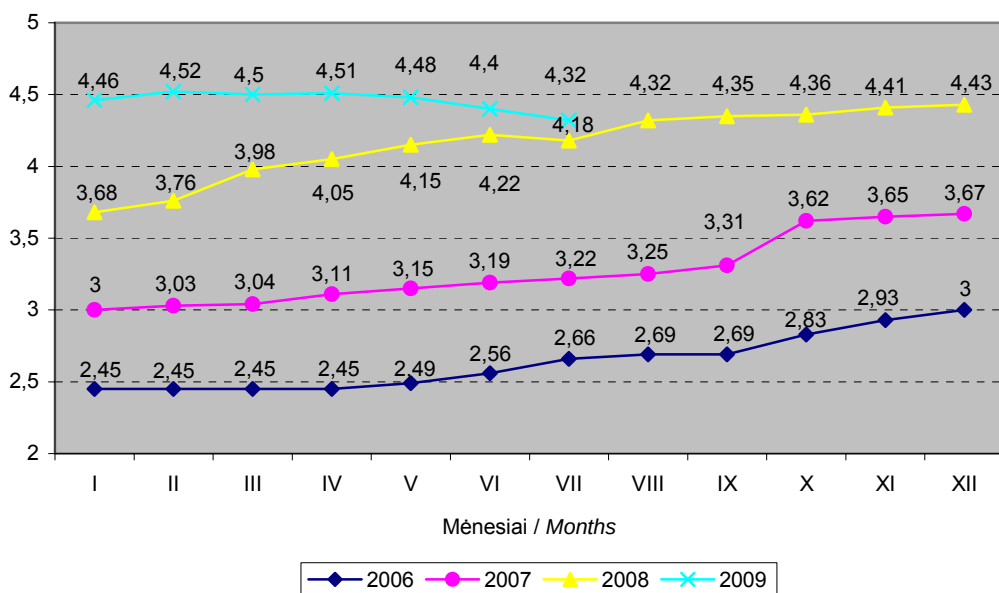
Grūdų produktų mažmeninės kainos kai kurių ES šalių sostinėse
2008 ir 2009 metų birželio mėnesį, Lt/kg
*Retail prices of grain products in the capital cities of selected EU countries
in June 2008 and 2009, Lt/kg*

Sostinės <i>Capital cities</i>	Balta duona skrudinti <i>White bread for toast</i>			Makaronai (spagečiai) <i>Spaghetti</i>			A. r. kvietiniai miltai <i>Wheat flour, best quality</i>		
	2008	2009	pokytis, change, %	2008	2009	pokytis, change, %	2008	2009	pokytis, change, %
Budapeštas	3,33	2,93	-12,0	14,30	12,96	-9,4	2,40	1,65	-31,2
Ryga	5,53	5,33	-3,6	7,26	7,96	9,6	2,49	2,48	-0,4
Praha	6,79	6,23	-8,2	8,02	4,72	-41,1	1,74	0,97	-44,3
Bratislava	8,39	7,09	-15,5	9,12	8,18	-10,3	1,64	1,24	-24,4
Varšuva	10,46	7,83	-25,1	5,74	5,60	-2,4	1,95	1,47	-24,6
Talinas	8,72	7,83	-10,2	7,52	8,00	6,4	2,35	2,38	1,3
Vilnius	8,39	8,13	-3,1	5,74	5,38	-6,3	2,24	2,24	0,0
Berlynas	13,35	12,45	-6,7	7,12	8,20	15,2	2,42	2,16	-10,7
Stokholmas	12,75	13,29	4,2	8,78	8,72	-0,7	2,31	1,61	-30,3
Helsinkis	14,25	14,12	-0,9	8,14	7,76	-4,7	2,38	2,40	0,8

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

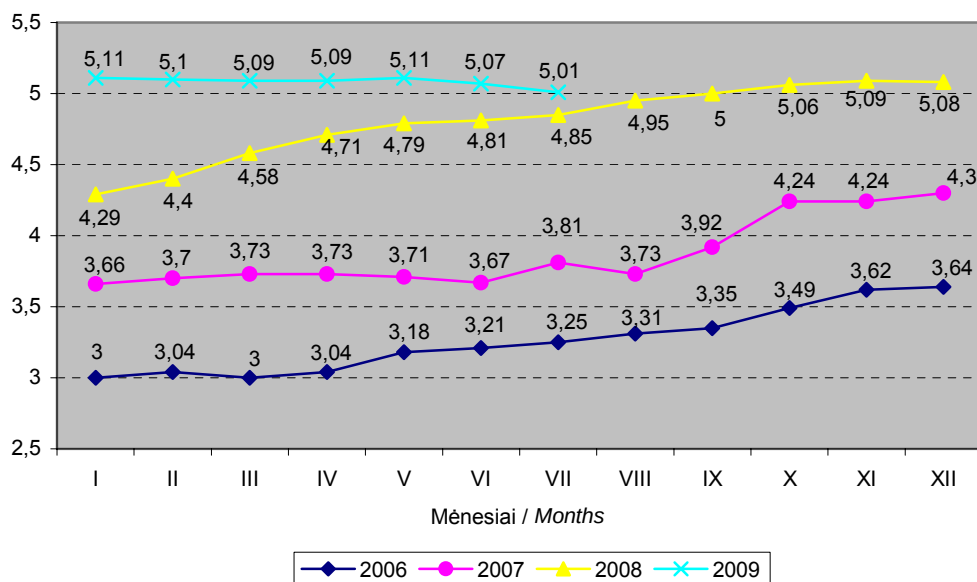
Nepaisant kainų mažėjimo, 2009 metų liepos mėnesio grūdų produktų vidutinės mažmeninės pardavimo kainos, palyginti su 2008-ųjų liepa, dar buvo didesnės: ruginės duonos – 3,3 proc., batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų – 3,3 proc. 2 ir 3 paveiksluose pateikta šių gaminių kainų dinamika rodo, kad per septynis šių metų mėnesius batono kaina sumažėjo tik 2,0 proc., o ruginės duonos – 3,1 proc.

Pastaraisiais metais mažmeninėje prekyboje brango juoda ir balta duona bei ekstra rūšies kvietiniai miltai. Aukščiausios rūšies kvietinių miltų mažmeninė kaina buvo stabili, o makaronai, grikių ir manų kruopos per tą patį laikotarpį atpigo.

2 pav. Ruginės duonos mažmeninė kaina 2006–2009 metais, Lt/kg
Figure 2. Retail price of rye bread in 2006–2009, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

3 pav. Batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų mažmeninė kaina 2006–2009 metais, Lt/kg
Figure 3. Retail price of a loaf of white bread made from the best-quality wheat flour in 2006–2009, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Kai kurių grūdų produktų mažmeninės kainos Lietuvoje 2008 ir 2009 metų liepos mėnesį, Lt/kg
Retail prices of selected grain products in Lithuania in July 2008 and 2009, Lt/kg

Produktai / Products	2008-07-03	2009-07-02	Pokytis / Change, %
Ekstra rūšies kvietiniai miltai <i>Wheat flour, extra-fine quality</i>	2,86	2,91	1,8
Aukščiausios rūšies kvietiniai miltai <i>Wheat flour, best quality</i>	2,39	2,39	–
Juoda duona / <i>Brown bread</i>	4,47	4,70	5,2
Balta duona / <i>White bread</i>	4,32	4,41	2,1
Makaronai (spagečiai) / <i>Pasta (spaghetti)</i>	5,22	4,78	-8,4
Grikių kruopos / <i>Buckwheat groats</i>	4,02	3,82	-5,0
Manų kruopos / <i>Semolina</i>	2,86	2,59	-9,4

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Nežymiai mažėjančios grūdų produktų kainos ir nuolat silpnėjanti gyventojų perkamoji galia mažina kai kurių pagrindinių grūdų produktų pardavimus šalies vidaus rinkoje. 2009 metų I pusmetį, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, parduota mažiau: aukščiausios rūšies kvietinių miltų – 15,8 proc., I rūšies kvietinių miltų – 10,6 proc., javų kruopų – 9,9 proc., baltos duonos – 8,8 proc., kvietinių ir ruginių sijotų miltų – 7,0 proc., juodos duonos – 4,9 proc.,

Grūdų produktų vidutinės didmeninės pardavimo kainos, pradėjusios mažėti 2008 metų rugpjūčio mėnesį, mažėjo ir šiais metais. Per I pusmetį ruginių sijotų miltų didmeninė pardavimo kaina sumažėjo 15,3 proc., aukščiausios rūšies kvietinių miltų – 13,3 proc. 2009 metų liepos mėnesį, palyginti su 2008-ųjų liepa, labiausiai nukrito ruginių sijotų miltų ir kviečių bei manų kruopų didmeninės kainos (3 lentelė).

Miltų ir kruopų didmeninės kainos 2008 ir 2009 metų liepos mėnesį, Lt/t
Wholesale prices of flour and groats in July 2008 and 2009, Lt/t

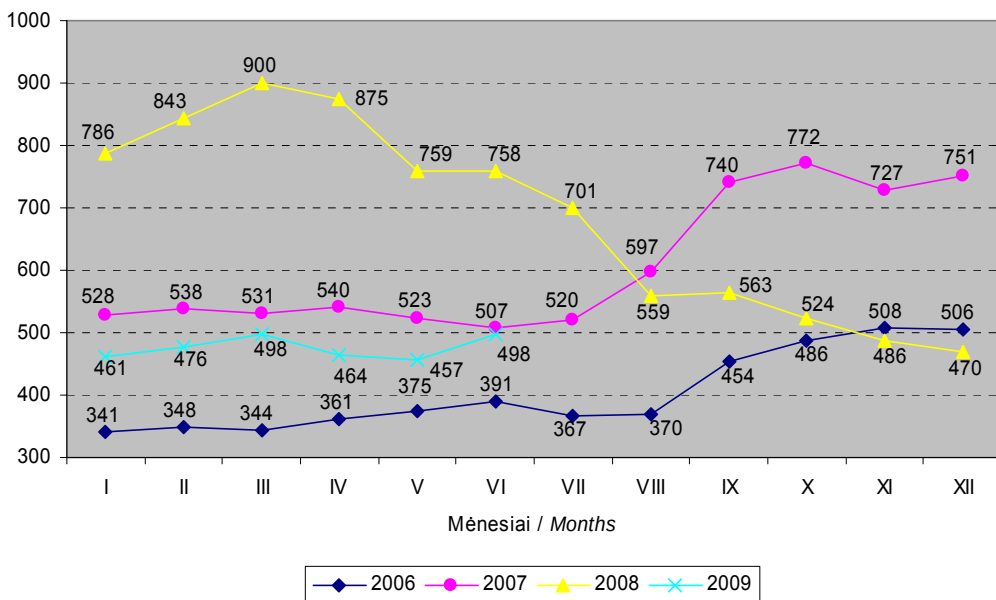
Produktai / Products	2008	2009	Pokytis / Change, %
Aukščiausios rūšies kvietiniai miltai <i>Wheat flour, best quality</i>	1262	978	-22,5
Ruginiai sijoti miltai / <i>Rye flour, sifted</i>	1087	647	-40,5
Ruginiai pasijoti miltai / <i>Rye flour, half-sifted</i>	946	694	-26,6
Perlinės kruopos / <i>Pearl-barley</i>	1414	1011	-28,5
Kviečių kruopos / <i>Wheat groats</i>	1174	687	-41,5
Manų kruopos / <i>Semolina</i>	1375	804	-41,5

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Per septynis mėnesius ruginių sijotų miltų didmeninė kaina sumažėjo 19,3 proc., aukščiausios rūšies kvietinių miltų – 10,5 proc., ruginių pasijotų miltų – 7,0 proc., tačiau ruginės duonos didmeninė kaina nukrito tik 0,6 proc., batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų – 5,6 proc., o 2009 metų birželį, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu mėnesiu, batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų didmeninė kaina sumažėjo 6,0 proc., tačiau ruginės duonos buvo 5,9 proc. didesnė. Javų kruopų didmeninės kainos per šių metų septynis mėnesius sumažėjo: manų – 17,0 proc., kviečių – 14,7 proc., grikių – 14,0 proc., miežių – 13,2 proc.

Mažmeninių kainų struktūros (priedas) analizė rodo, kad ruginės duonos ir batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų 2009 metų birželio mėnesio didelė mažmeninės kainos dalis teko duonos gaminių kepėjams: ruginės duonos – 46,0 proc., batono – 47,0 proc. Nemažą dalį sudarė ir prekybos antkainis: atitinkamai 21,9 proc. ir 21,3 proc. Todėl galima teigti, kad ir duonos gaminių kepėjų, ir prekybos įmonių įtaka minėtų produktų mažmeninėms kainoms yra gana didelė. Aukščiausios rūšies kvietinių miltų 2009 metų birželio mėnesio didelė mažmeninės kainos dalis teko prekybininkams – 40,7 proc. ir malimo įmonėms – 22,5 proc.

Mažėjančios grūdų kainos pasaulio ir Europos Sąjungos (ES) šalių rinkose lėmė ir sumažėjusį grūdų kainų lygį Lietuvos rinkoje. 2009 metų I pusmetį grūdų vidutinės supirkimo kainos dar labiau sumažėjo: palyginti su 2007-ųjų I pusmečiu – 16,1 proc., su 2008-ųjų – net 47,5 proc. (4 lentelė). Maistinių kviečių vidutinė supirkimo kaina 2009 metų birželio mėnesį buvo 34,3 proc., pašarinių kviečių – 37,2 proc., maistinių rugių – 34,4 proc., pašarinių miežių – 46,2 proc. mažesnė nei 2008-ųjų birželį (4–7 pav.).

4 pav. Maistinių kviečių supirkimo kaina 2006–2009 metais, Lt/t
Figure 4. Food wheat purchase price in 2006–2009, Lt/t

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys, ŽŪMPRIS.

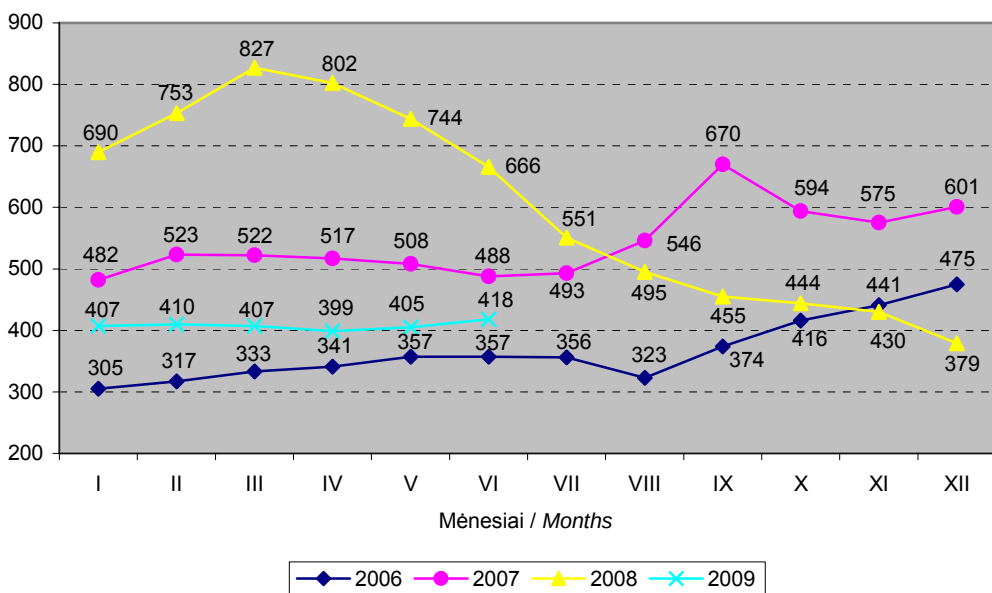
4 lentelė / Table 4

Vidutinė grūdų supirkimo kaina 2007–2009 metų I pusmetį, Lt/t
Average grain purchase price in the 1st half-year of 2007–2009, Lt/t

Grūdai / Grains	2007	2008	2009*	Pokytis, Change, %
Iš viso javų grūdai <i>Total cereal grains</i>	504	805	423	-47,5
iš to kiekio: / of which:				
kviečiai / wheat	510	834	451	-45,9
I klasės maistiniai <i>food wheat, class I</i>	520	847	495	-41,6
II klasės maistiniai <i>food wheat, class II</i>	512	857	463	-46,0
pašariniai <i>feed wheat</i>	507	761	422	-44,5
rugiai / rye	475	653	317	-51,5
I klasės maistiniai <i>food rye, class I</i>	501	658	318	-51,7
miežiai / barley	495	762	375	-50,8
maistiniai / food barley	509	719	300	-58,3
salykliniai / malt barley	537	881	513	-41,8
pašariniai / feed barley	493	685	363	-47,0
avižos / oats	493	579	278	-52,0
grikliai / buckwheat	944	908	513	-43,5
kvietrugiai / triticale	490	633	348	-45,0
kukurūzai / maize	541	787	410	-47,9
Ankštinių augalų grūdai <i>Dried pulses grain</i>	533	762	481	-46,9

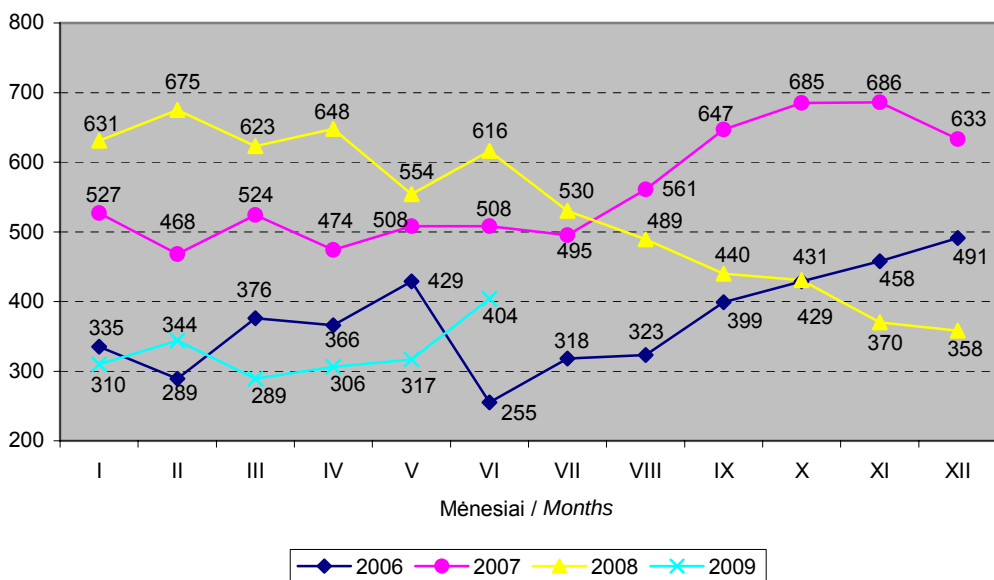
* ŽŪMPRIŠ.

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

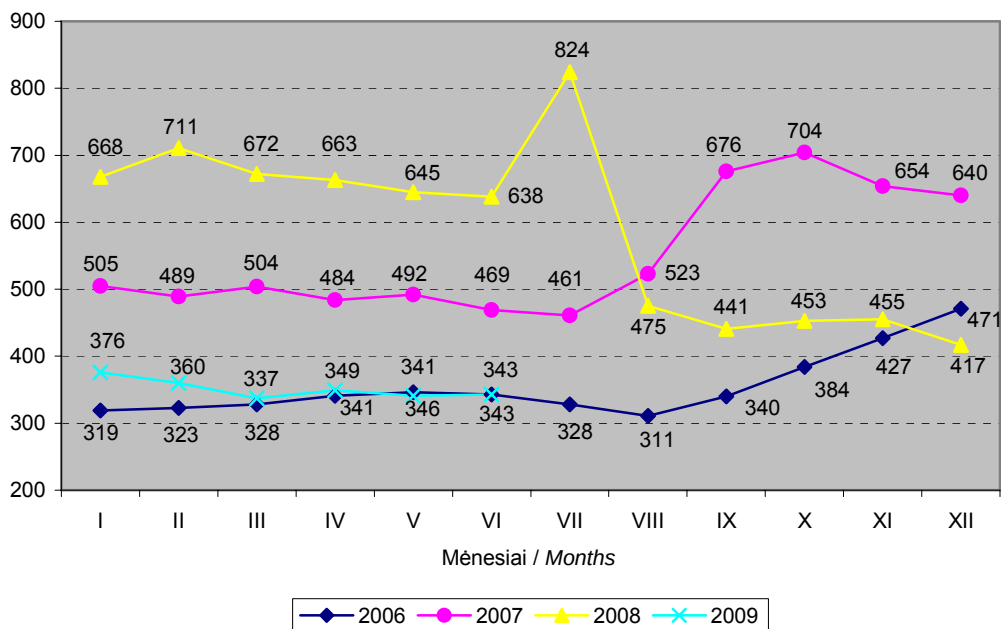
5 pav. Pašarinių kviečių supirkimo kaina 2006–2009 metais, Lt/t
Figure 5. Feed wheat purchase price in 2006–2009, Lt/t

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

6 pav. Maistinių rugių supirkimo kaina 2006–2009 metais, Lt/t
Figure 6. Food rye purchase price in 2006–2009, Lt/t

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

7 pav. Pašarinių miežių supirkimo kaina 2006–2009 metais, Lt/t
Figure 7. Feed barley purchase price in 2006–2009, Lt/t

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS.

ŽŪMPRIS duomenimis, kai kuriose ES valstybėse 2009 metų 25-osios ir 30-osios savaičių grūdų supirkimo kainos, palyginti su 2008-ųjų tomis pačiomis savaitėmis, sumažėjo labai panašiai (5 lentelė). 2009 metų liepos pabaigoje už maistinius kviečius Jungtinėje Karalystėje ir Lenkijoje buvo mokama 2,7–27,9 proc. brangiau, o kitose valstybėse – 2,9–18,0 proc. pigiau nei Lietuvoje. Už pašarinius kviečius daugiau nei Lietuvoje mokėta Lenkijoje, Jungtinėje Karalystėje, Latvijoje ir Slovakijoje, o kitur pigiau. Maistiniai rugiai pigesni nei Lietuvoje buvo tik Lenkijoje – 11,1 proc., o pašariniai miežiai – tik Estijoje – 2,9 proc.

Grūdų supirkimas Lietuvoje. Per 2009 metų I pusmetį Lietuvoje supirkta 706,97 tūkst. t javų grūdų, arba 306,43 tūkst. t (76,5 proc.) daugiau nei praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu (6 lentelė). 2007–2008 metais javų derlius buvo geras ir žemdirbiai galėjo pasiūlyti rinkai daug daugiau grūdų. Išaugusi jų pasiūla sudarė realias prielaidas didinti supirkimą. Daugiausia per minėtą laikotarpį išaugo kvietrugių, rugių, pašarinių kviečių ir pašarinių miežių supirkimas, o mažiau supirkta tik I klasės maistinių kviečių, salyklinių miežių ir grikių. Javų grūdų supirkimo apimčių padidėjimui beveik jokios įtakos nepadarė net 47,5 proc. sumažėjusios jų vidutinės supirkimo kainos.

Vidutinės grūdų kainos kai kuriose ES valstybėse
2008 ir 2009 metų 25-ąją ir 30-ąją savaitėmis, Lt/t
*Average prices of grains in selected EU countries
in the 25th and 30th weeks of 2008 and 2009, Lt/t*

Valstybės / Country	2008		2009		Pokytis / Change, %	
	25 sav. week (06-16-22)	30 sav. week (07-21-27)	25 sav. week (06-15-21)	30 sav. week (07-20-26)	25 sav. week	30 sav. week
Maistiniai kviečiai / Food wheat						
J. Karalystė / UK	735	673	601	601	-18,2	-20,7
Lenkija / Poland	830	814	433	445	-47,8	-45,3
Lietuva / Lithuania	844	855	449	433	-46,8	-49,4
Latvija / Latvia	739	713	437	432	-40,9	-39,4
Slovakija / Slovakia	850	683	444	421	-47,8	-38,4
Vengrija / Hungary	657	594	455	376	-30,7	-36,7
Estija / Estonia	706	653	504	367	-28,6	-43,8
Pašariniai kviečiai / Feed wheat						
Lenkija / Poland	790	709	410	405	-48,1	-42,9
J. Karalystė / UK	637	583	398	398	-37,5	-31,7
Latvija / Latvia	568	614	361	363	-36,4	-40,9
Slovakija / Slovakia	460	481	361	361	-21,5	-24,9
Lietuva / Lithuania	657	684	362	351	-44,9	-48,7
Estija / Estonia	679	552	364	325	-46,4	-41,1
Vengrija / Hungary	450	476	397	322	-11,8	-32,4
Maistiniai rugiai / Food rye						
Slovakija / Slovakia	894	894	413	413	-53,8	-53,8
Estija / Estonia	662	662	364	309	-45,0	-53,3
Lietuva / Lithuania	624	521	293	290	-53,0	-44,3
Lenkija / Poland	749	677	284	261	-62,1	-61,4
Pašariniai miežiai / Feed barley						
J. Karalystė / UK	581	501	366	366	-37,0	-26,9
Latvija / Latvia	541	472	354	364	-34,6	-22,9
Lenkija / Poland	733	624	334	292	-54,4	-53,2
Lietuva / Lithuania	629	495	327	288	-48,0	-41,8
Estija / Estonia	576	403	364	280	-36,8	-30,5

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Grūdų supirkimas 2008 ir 2009 metų I pusmetį
Purchase of grains in the 1st half-year of 2008 and 2009

Javai / Cereals	Supirkta, tūkst. t Amounts purchased, thou. t			Vidutinė kaina, Lt/t Average purchase price, Lt/t		
	2008	2009*	pokytis, change, %	2008	2009*	pokytis, change, %
Javų grūdai Cereal grains	400,54	706,97	76,5	805	423	-47,5
kviečiai / wheat	278,83	492,65	76,7	834	451	-45,9
I klasės maistiniai food wheat, class I	66,86	64,62	-3,3	847	495	-41,6
II klasės maistiniai food wheat, class II	142,0	263,45	85,5	857	463	-46,0
pašariniai / feed wheat	69,97	164,58	135,2	761	422	-44,5
rugiai / rye	11,72	32,74	2,8 k.	653	317	-51,5
I klasės maistiniai food rye, class I	1,86	23,16	12,5 k.	658	318	-51,7
miežiai / barley	97,29	132,73	36,4	762	375	-50,8
maistiniai / food barley	7,37	10,01	35,8	719	300	-58,3
salykliniai / malt barley	23,83	14,45	-39,4	881	513	-41,8
pašariniai / feed barley	66,09	108,27	63,8	685	363	-47,0
avižos / oat	3,45	3,51	1,7	579	278	-52,0
griekiai / buckwheat	0,81	0,35	-56,8	908	513	-43,5
kvietrugiai / triticale	7,35	43,88	6,0 k.	633	348	-45,0
kukurūzai / maize	1,09	1,11	1,8	787	410	-47,9

* ŽŪMPRIŠ.

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2009 metų sausio–birželio mėnesiais, kaip ir kelerius pastaruosius metus, didžiausią supirktų javų grūdų dalį sudarė kviečiai – 69,7 proc. ir miežiai – 18,8 proc., kvietrugiai – tik 6,2 proc., rugiai – 4,6 proc.

Vidutinės grūdų supirkimo kainos 2009 metų I pusmetį, palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, nukrito beveik perpus. Daugiausia per minėtą laikotarpį pigo maistiniai miežiai, avižos ir maistiniai rugiai. Pastebima, kad kiekvienais metais derliaus nuėmimo metu grūdų supirkimo kainos būna mažesnės nei buvusio derliaus (7 lentelė).

Grūdų supirkimo kainos Lietuvoje 2007–2009 metų birželio–liepos mėnesiais, Lt/t
Grain purchase prices in Lithuania in June–July 2007–2009, Lt/t

Grūdai <i>Grains</i>	25 sav. / week (06-15-21)			30 sav. / week (07-20-26)			31 sav. / week (07-27-08-02)		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Maistiniai kviečiai <i>Food wheat</i>	501	844	449	517	855	433	539	574	406
Maistiniai rugiai <i>Food rye</i>	522	624	293	464	521	290	486	521	246
Pašariniai kviečiai <i>Feed wheat</i>	465	657	362	464	684	351	500	511	342
Pašariniai miežiai <i>Feed barley</i>	465	629	327	430	495	288	469	553	293

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Nors maistiniai kviečiai per šių metų šešis mėnesius pabrango 8,0 proc., jų supirkimo kaina birželio mėnesį, palyginti su 2008-ųjų birželiu, buvo mažesnė net 34,3 proc. Pašariniai kviečiai per minėtą laikotarpį pabrango 2,7 proc., tačiau šių metų birželio mėnesį buvo perkami 37,2 proc. pigiau nei prieš metus. Maistinių rugių supirkimo kaina nuo šių metų pradžios padidėjo net 30,3 proc., tačiau, palyginti su 2008 metų birželiu, buvo perkami 34,4 proc. pigiau. 2009 metų birželį vidutinė pašarinių miežių supirkimo kaina, palyginti su 2008-ųjų birželiu, nukrito 46,8 proc., o nuo metų pradžios – 8,8 proc.

Grūdų ir jų produktų užsienio prekyba. 2009 metų I pusmetį, palyginti su 2008 metų tuo pačiu laikotarpiu, javų grūdų eksportas padidėjo 33,9 proc., o importas sumažėjo 76,9 proc. (8 lentelė). Malybos produktų eksportas per tą patį laikotarpį sumažėjo 5,4 proc., o importas išaugo 16,8 proc.

Daugiausia lietuviškų kviečių šių metų I pusmetį nupirko Latvija – 13,1 proc., Marokas – 12,2 proc., Turkija – 11,4 proc., Egiptas – 9,9 proc., Libija – 9,6 proc., Ispanija – 9,5 proc. Rugių eksportuota į Suomiją – 60,2 proc., Nyderlandus – 20,2 proc., Ispaniją – 11,9 proc., o miežių – į Portugaliją – 25,1 proc., Vokietiją – 24,2 proc., Ispaniją – 15,1 proc., Daniją – 12,3 proc. Kvietinių miltų Lietuva pardavė Latvijai – 55,6 proc., Rusijai – 28,0 proc., Estijai – 10,6 proc., o ruginių – Latvijai – 48,3 proc., Izraeliui – 31,0 proc., Jungtinei Karalystei – 20,7 proc. Javų kruopų parduota Latvijai – 51,7 proc., Estijai – 39,4 proc.

8 lentelė / Table 8

Grūdų ir jų produktų užsienio prekyba 2008 ir 2009 metų sausio–birželio mėnesiais, tūkst. t
Foreign trade in grains and grain products in January–June 2008 and 2009, thou. t

Produktai / Products	Eksportas / Export			Importas / Import		
	2008	2009	pokytis, change, %	2008	2009	pokytis, change, %
Javų grūdai Cereal grains	527,9	706,9	33,9	208,5	48,2	-76,9
iš jų: / of which:						
kviečiai / wheat	391,2	549,2	40,4	70,5	24,0	-66,0
rugiai / rye	33,7	42,0	24,6	1,7	0,03	-99,9
miežiai / barley	57,4	47,1	-19,9	12,6	4,1	-67,5
kukurūzai / maize	23,6	1,7	-92,8	113,2	14,0	-87,6
Malybos produkcija: Milling products:	71,9	68,0	-5,4	19,7	23,0	16,8
iš jos: / of which:						
kvietiniai miltai wheat flour	3,1	4,1	32,3	2,3	5,7	2,5 k.
ruginiai miltai rye flour	0,85	0,29	-63,9	9,1	7,7	-15,4
javų kruopos cereal groats	1,4	2,0	42,9	0,8	0,95	18,8

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

Daugiausia kviečių importuota iš Latvijos – 65,8 proc., Lenkijos – 29,6 proc., Estijos – 4,5 proc., rugiai – visi iš Lenkijos, miežių – iš Vokietijos – 70,7 proc., Rusijos – 19,8 proc., Latvijos – 9,8 proc.

Lietuva iš Lenkijos nupirko 58,7 proc. kvietinių ir 3,9 proc. ruginių miltų, o iš Latvijos – atitinkamai 29,1 proc. ir 96,0 proc. Javų kruopų importuota iš Lenkijos – 74,4 proc., Vengrijos – 15,8 proc.

Eksportuotų grūdų kainos 2009 metų I pusmetį, palyginti su 2008 metų tuo pačiu laikotarpiu, buvo 39,7 proc. mažesnės (9 lentelė). Panašiai mažėjo ir eksportuotų grūdų produktų kainos. Brangiausiai eksportuoti kviečiai ir kvietiniai miltai. Importuotų kviečių, rugių ir miežių kainos per minėtą laikotarpį sumažėjo atitinkamai 40,0, 56,3 ir 31,4 proc. Iš įvežtų grūdų produktų brangiausiai teko mokėti už javų kruopas.

Eksportuotų ir importuotų javų grūdų bei jų produktų vidutinės kainos
2008 ir 2009 metų sausio–birželio mėnesiais, Lt/t
*Average prices of exported and imported cereal grains and grain products
in January–June 2008 and 2009, Lt/t*

Produktai / Products	Eksportas / Export price			Importas / Import price		
	2008	2009	pokytis, change, %	2008	2009	pokytis, change, %
Javų grūdai Cereal grains	891	537	-39,7	798	799	1,4
iš jų: / of which:						
kviečiai / wheat	922	560	-39,3	758	455	-40,0
rugiai / rye	750	393	-47,6	700	306	-53,3
miežiai / barley	767	428	-44,2	1136	779	-31,4
Kvietiniai miltai Wheat flour	1143	935	-18,2	1246	757	-39,2
Ruginiai miltai Rye flour	1084	856	-21,0	1070	757	-29,3
Javų kruopos Cereal groats	1447	1117	-22,8	1207	806	-33,2

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

Perdirbimas. Per 2009 metų sausio–birželio mėnesius šalies grūdų perdirbimo įmonės perdirbo 430,2 tūkst. t grūdų, iš jų: 115,9 tūkst. t maistinių kviečių, 97,3 tūkst. t miežių, 50,3 tūkst. t kvietrugių, 19,3 tūkst. t rugių, 5,5 tūkst. t avižų, 3,3 tūkst. t grikių. Palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, grūdų perdirbta 34,8 tūkst. t, arba 7,5 proc. mažiau. Padidėjo tik kvietrugių – 2,1 karto, pašarinių kviečių – 18,9 proc. ir avižų – 10,5 proc. perdirbimas, o visų kitų rūšių sumažėjo.

Šalies grūdų perdirbimo įmonės 2009 metų I pusmetį, palyginti su 2008-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, miltų gamybą sumažino 9,4 proc., pyragų ir konditerijos gaminių – 10,5 proc., šviežios duonos – 5,6 proc., javų kruopų – 4,2 proc. (10 lentelė).

Minėtų grūdų produktų gamybos sumažėjimui didžiausios įtakos turėjo sumažėjusi prekyba jais (11 lentelė). Per 2009 metų sausio–birželio mėnesius, palyginti su 2008-ųjų analogišku laikotarpiu, daugiausia sumažėjo kviečių (41,5 proc.), miežių kruopų (23,4 proc.) ir II rūšies kvietinių miltų (23,3 proc.) pardavimas.

Grūdų produktų didmeninės pardavimo kainos per tą patį laikotarpį mažėjo beveik adekvačiai mažėjantiems jų pardavimams. Labiausiai sumažėjo ruginių sijotų, II rūšies kvietinių miltų, kviečių, manų ir miežių kruopų didmeninės pardavimo kainos.

10 lentelė / Table 10

Grūdų produktų gamyba 2008 ir 2009 metų sausio–birželio mėnesiais, tūkst. t
Production of grain products in January–June 2008 and 2009, thou. t

Produktų grupė Product group	2008	2009	Pokytis, Change, %
Miltai / Flour	136,37	123,48	-9,4
Javų kruopos / Cereal groats	11,82	11,32	-4,2
Šviežia duona: / Fresh bread:	70,90	66,90	-5,6
ruginė / rye bread	30,45	29,85	-2,0
kita (balta ir batonai) other bread	40,45	37,05	-8,4
Pyragai ir konditerijos gaminiai Pastry and confectionery	13,33	11,93	-10,5

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

11 lentelė / Table 11

Grūdų produktų pardavimas 2008 ir 2009 metų sausio–birželio mėnesiais
Sales of grain products in January–June 2008 and 2009

Grūdų produktai Grain products	Parduota, tūkst. t Amounts sold, thou. t			Vidutinė pardavimo kaina, Lt/t Average sale price, Lt/t		
	2008	2009	pokytis, change, %	2008	2009	pokytis, change, %
Kvietiniai miltai / Wheat flour						
aukščiausiosios rūšies best quality	45,95	38,70	-15,8	1228	1032	-16,0
I rūšies first quality	17,31	15,47	-10,6	1147	871	-24,1
II rūšies second quality	2,87	2,20	-23,3	1058	742	-29,9
Ruginiai miltai / Rye flour						
sijoti / sift flour	5,57	5,18	-7,0	1132	727	-35,8
pasijoti half-sifted flour	3,47	3,65	5,2	989	715	-27,7
Kruopos / Groats						
kviečių / wheat	0,94	0,55	-41,5	1150	775	-32,6
manų / semolina	1,62	1,99	22,8	1364	922	-32,4
miežių / barley	2,01	1,54	-23,4	1147	753	-34,4
perlinės pearl-barley	1,30	1,20	-7,7	1156	871	-24,7
grikių / buckwheat	2,88	2,69	-6,6	2219	1899	-14,4

Šaltinis: ŽŪMPRIŠ.

Grūdų derliaus prognozės. Tikimasi, kad gana palankios hidrometeorologinės sąlygos leis Lietuvos žemdirbiams sėkmingai pabaigti nuimti derlių ir pasėti žiemkenčius. Prognozuojama, kad bendras grūdų derlius Lietuvoje šiais metais bus 10,6 proc. didesnis nei 2008-aisiais (12 lentelė).

12 lentelė / Table 12

Žemės ūkio augalų pasėlių plotas, derlingumas ir derlius Lietuvoje 2008 ir 2009 metais
Area, yield and harvest of agricultural crops in Lithuania in 2008 and 2009

Augalai Crops	Plotas, tūkst. ha Area, thou. ha			Derlingumas, t/ha Yield, tha			Derlius, tūkst. t Harvest, thou. t		
	2008	2009	pokytis, change, %	2008	2009*	pokytis, change, %	2008	2009*	pokytis, change, %
Grūdiniai Grain	1058,7	1152,9	8,9	3,29	3,34	1,5	3484,2	3855,1	10,6
Javai Cereals	1022,0	1106,4	8,3	3,35	3,40	1,5	3421,9	3764,8	10,0
žieminiai winter cereals	464,4	626,8	35,0	4,14	3,77	-8,9	1921,3	2362,9	23,0
kviečiai / wheat	290,0	397,2	37,0	4,76	4,20	-11,8	1381,1	1668,2	20,8
rugiai / rye	74,3	82,2	10,6	2,76	2,60	-5,8	204,9	213,7	4,3
miežiai / barley	12,4	23,1	86,3	3,94	3,60	-8,6	48,9	83,2	70,1
kvietrugiai triticale	87,7	124,3	41,7	3,27	3,20	-2,1	286,4	397,8	38,9
vasariniai spring cereal	557,6	479,6	-14,0	2,69	2,92	8,6	1500,6	1401,9	-6,6
kviečiai / wheat	113,5	102,8	-9,4	3,01	3,20	6,3	341,4	329,0	-3,6
miežiai / barley	320,1	254,3	-20,6	2,88	3,10	7,6	921,5	788,3	-14,5
kvietrugiai triticale	10,5	11,5	9,5	2,34	2,50	6,8	24,6	28,8	17,1
avižos / oats	75,3	63,8	-15,3	2,05	2,50	22,0	154,4	159,5	3,3
varpinių augalų mišiniai / mixed cereal	2,8	17,7	6,3 k.	2,05	2,50	22,0	5,6	44,3	7,9 k.
grikkiai / buckwheat	27,5	21,8	-20,7	0,76	1,00	31,6	20,9	21,8	4,3
kukurūzai grūdams maize for grain	7,6	7,5	-1,3	4,21	4,00	-5,0	32,0	30,0	-6,2
kiti javai other cereal	0,3	0,2	-33,3	0,76	1,00	31,6	0,2	0,2	0,0
Ankštiniai Leguminous	36,7	46,5	26,7	1,70	1,94	14,1	62,3	90,3	44,9
žirniai / peas	15,3	25,2	64,7	1,90	2,40	26,3	29,1	60,5	2,1 k.
pupos / beans	2,6	2,2	-25,4	1,65	1,40	-15,2	4,3	3,1	-28,9
Sėmeniniai linai Seed flax	0,2	0,2	0,0	1,00	1,20	20,0	0,2	0,24	20,0

* Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto prognozė.

Lietuvoje 2009 metais grūdinių augalų pasėliai užėmė 1152,9 tūkst. ha plotą, arba 8,9 proc. daugiau nei 2008 metais. Javais apsėta 1106,4 tūkst. ha, arba 84,4 tūkst. ha (8,3 proc.) daugiau nei praėjusiais metais. Palyginti su 2008 metais, 2009-aisiais žemdirbiai augino 96,5 tūkst. ha (23,9 proc.) daugiau kviečių, 7,9 tūkst. ha (10,6 proc.) rugių, 37,6 tūkst. ha (38,3 proc.) kvietrugių, bet 55,1 tūkst. ha (16,6 proc.) mažiau miežių. Palyginti su 2008-aisiais, 2009 metais žiemkenčių plotas padidėjo 162,4 tūkst. ha, arba 35,0 proc., o vasarinių javų pasėliai sumažėjo 78,0 tūkst. ha, arba 14,0 proc. Grūdinių augalų derliaus didėjimą, palyginti su 2008 metais, lėmė išaugę jų pasėliai ir prognozuojamas 1,5 proc. didesnis derlingumas.

13 lentelė / Table 13

Ateities sandorių maistinių kviečių ir miežių kainos tarptautinėse biržose 2009 metais, Lt/t
Future transaction prices of food wheat and barley at the international exchanges in 2009, Lt/t

Birža Exchange	Pristatymo mėnuo Month of delivery	2 sav. / week (01-05–11)	10 sav. week (03-02–08)	15 sav. week (04-06–12)	25 sav. week (06-15–21)	30 sav. week (07-20–26)
Maistiniai kviečiai / Food wheat						
LIFFE	2009-05	439	435	413	-	-
	2009-07	448	448	422	-	-
	2009-11	472	481	451	476	424
	2010-01	479	491	460	484	432
	2010-03	488	499	470	493	441
	2010-05	-	-	-	503	451
	2010-07	-	-	-	511	459
MATIF	2009-05	518	475	470	-	-
	2009-08	532	479	477	483	-
	2009-11	556	505	492	502	477
	2010-01	562	509	496	506	483
	2010-03	562	514	502	510	490
	2010-05	-	-	-	517	496
	2010-08	-	-	-	532	513
Miežiai / Barley						
WCE	2009-05	331	299	293	-	-
	2009-07	341	314	307	-	-
	2009-12	341	314	339	400	332
	2010-03	341	314	339	450	389
	2010-05	-	-	-	454	393

LIFFE – London International Financial Future Exchange (J. Karalystė);

MATIF – The International French Futures and Options Exchange (Prancūzija);

WCE – Winnipeg Commodity Exchange (Kanada).

Šaltinis: Tarptautinės biržos.

Ankštinių augalų pasėlių plotas padidėjo 26,7 proc., numatomas 14,1 proc. didesnis derlingumas.

Prancūzijos rinkos analitikų agentūra „Strategie Grains“ prognozuoja, kad ES-27 šalyse grūdų derlius 2009 metais gali siekti 283,3 mln. t, arba 9,0 proc. mažiau nei 2008-aisiais. Tokių grūdų derliaus sumažėjimą analitikai sieja su pablogėjusiomis meteorologinėmis sąlygomis Vengrijoje, Rumunijoje, Jungtinėje Karalystėje ir Ispanijoje.

Tarptautinė grūdų taryba prognozuoja, kad 2009 metų grūdų derlius pasaulyje turėtų sudaryti 1721,0 mln. t. Numatomas grūdų sunaudojimas – 1736,0 mln. t (dėl padidėjusio grūdų poreikio maistui ir pramonei), grūdų prekyba pasaulyje – 221,0 mln. t, t. y. 11,0 mln. t mažesnė nei 2008 metais. Pasaulinės 2009 metų grūdų atsargos dėl numatomo didesnio grūdų sunaudojimo išlieka mažos – 328,0 mln. t.

Ateities sandoriai tarptautinėse biržose rodo (13 lentelė), kad grūdų kainos nuo 2009 metų sausio pradžios iki birželio pradžios labai mažai keitėsi: birželio pabaigoje jos buvo apie 5–7 proc. didesnės, o liepos pabaigoje vėl sumažėjo, todėl žymesnio grūdų kainų padidėjimo 2010 metų I pusmetį nelaukiama.